

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

Varianta 5

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică; Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen a következő költeményt, majd válaszoljon a kérdésekre 3–4 mondatban!

Áprily Lajos: Szeptemberi fák

*Bükkök smaragd színét érezve fent
az első pár vörös folt megjelent.*

*Állunk. Kezedben késő kék virág.
Azt mondd: Ősz. Az első őszi fák.*

*Én azt mondom: Vér. Vérfoltos vadon.
Elhullt a Nyár a nagy vadászaton.*

*Amerre vitte buggyanó sebét,
bíboros vére freccsent szerteszét.*

*Ahol a nyom-vesztő bozóthoz ért,
hogy tékozolta, nézd, a drága vért.*

*S míg vérnyomán vad szél-kopó csahol,
hörögve összeroskad valahol.*

(Forrás: Áprily Lajos összes versei. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1994. 64)

a. Milyen viszony figyelhető meg a cím és a szöveg között?	5 pont
b. Mi jellemző a költemény versbeszédére?	5 pont
c. Milyen hangulatot keltenek a versben megjelenő képek?	5 pont
d. Hogyan értelmezhető a költemény kulcssorának számító „Elhullt a Nyár a nagy vadászaton” komplex költői kép?	5 pont
e. Az impresszionizmus mely sajátosságait ismeri fel a versben?	5 pont
Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás	5 pont

Megjegyzés: A kérdések sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

Felsőszilvási báró Nopcsa Ferenc paleontológus és geológus, akadémikus, az első magyar dinoszauruszlelet leírója, felfedező, kém és kalandor, író, az albán trón önjelölt várományosa. Erdélyi nemesi családból származott, nagyapja volt az a kétes hírnévre szert tett Nopcsa László hunyadi főispán, akiről Jókai Szegény gazdagok című regényének (negatív) főhősét, Fatia Negrát mintázta. A Nopcsa Ferenc által szívesen mesélt legenda szerint a könyv első részének megjelenése után vehemens természetű őse töltött pisztollyal kereste fel az író, és felszólította: hagyja abba a regényt és családja zaklatását, ezért ért oly kurtán-furcsán véget a történet.

A család férfiágon utolsó sarja, Nopcsa Ferenc 1877. május 3-án született Déván. Gyermekkora nagy részét szacsali (ma Săcel, Románia) kastélyukban töltötte, majd a bécsi Theresianumban tanult geológiát.

Tizennyolc éves korában keltették fel figyelmét a húga által Szentpéterfalva határában talált őszállatcsontok. A kréta időszakból származó ősgyík-csontokat – a tudományos képzettséget néhány hónap megfeszített munkával megszerezve – leírta, rendszerezte, ezek végül a *Magyarosaurus* nevet kapták. Nopcsa vetette fel, hogy a *Magyarosaurus* méretei szigeti életterének szűkössége miatt olyan szerények, és ezzel megalapozta az izolált zsugorodás elméletét.

1903-ban járt először Albániában, ahol ezután tizenkét éven át kutatott. Az országról, amelynek egyes elzárt részei még fehér foltnak számítottak, alapvető néprajzi, nyelvészeti és földtani tudományos monográfiákat adott ki. Ő készítette a térség első használható térképeit, több ezer fotón dokumentálta az albánok életét, számos albán tárgyú kézírata még ma is kiadatlan.

Mindeközben a bécsi külügyminisztérium is megbízatásokkal látta el a térségben közismert magyart, aki nemcsak diplomáciai, hanem hírszerzői feladatokat is teljesített. Tevékenységét a szerbek és a törökök is egyre rosszabb szemmel nézték, nem egyszer csak saját maga által szervezett, hűséges albán „testőrsége” segítségével menekült meg. Politikai ambíciói is voltak: az I. világháború előtt önállóvá vált Albánia trónjára tört, jó törzsi kapcsolatai alapján nem is indokolatlanul, de sem az Osztrák–Magyar Monarchia, sem az európai nagyhatalmak támogatását nem kapta meg. Tudományos hírnevére jellemző, hogy a trianoni béke után, 1920-ban őt hívták meg a bukaresti Földtani Intézet vezetésére. 1925-től négy évig a budapesti Földtani Intézet igazgatójaként tevékenykedett, 1928-ban a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választották, de tagságáról 1930-ban lemondott. Kutatásainak eredményét összegezve monumentális monográfiát közölt Észak-Albánia geológiájáról, a földrengések törvényszerűségeit kutatta, és motorkerékpárral bejárta Olaszországot.

A paleontológiai oktatásban Nopcsa munkássága kötelező tananyag, paleontológiai anyagai a British Museumban, kézíratai Bécsben, Budapesten és Tiranában találhatóak. Tiranában teret neveztek el róla, és nevét viseli az albán főváros egyetemének egyik előadóterme is. Kalandos életéről nem sokkal halála után már könyvet írt Tasnádi-Kubacska András, 1996-ban a brit Discovery csatorna készített róla filmet. Emlékiratai Báró Nopcsa Ferenc: Sárkányok Magyar Királya címmel 2018-ban jelentek meg, a róla szóló *Magyarosaurus Dacus* című előadást idén januárban mutatta be a nagyváradi Szigligeti Színház.

(a hirado.hu cikke alapján)

1. Társítsa az évszámokat a hozzájuk tartozó eseményekkel! Írja át a vizsgalapra a helyes társításokat!

Évszám: Nopcsa Ferenc életének eseményei:

1895	először járt Albániában	
1903	meghívták a bukaresti Földtani Intézet vezetésére	
1930	a budapesti Földtani Intézet igazgatójaként tevékenykedett	
1926	felfedezte Szentpéterfalva határában az őszállatcsontokat	
1920	lemondott a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagságáról	5 pont

2. Értelmezze a szöveg alapján az *izolált zsugorodás* kifejezést! **5 pont**

3. Soroljon fel a szöveg alapján 5 olyan megnyilvánulást, ami Nopcsa Ferenc emlékéét őrzi! **5 pont**

4. Írjon 10–15 mondatos élménybeszámolót Nopcsa Ferenc nevében életének egy kalandos epizódjáról a szöveg információit felhasználva! **10 pont**

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás **5 pont**

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben **A társadalmi felemelkedés korlátainak megjelenítése az epikában** címmel egy ön által választott magyar szépirodalmi mű (pl. Móricz Zsigmond: *Sárarany*, Móricz Zsigmond: *Tragédia*, Tamási Áron: *Rendes feltámadás* vagy más olvasott mű) alapján! Értekezését egyetlen irodalmi alkotás alapján írja meg, figyelembe véve az alábbi feladatsorban javasolt értelmezési szempontokat, de kiegészítheti ezeket más szempontokkal is!

- a. a választott alkotás műfaji, stílustörténeti sajátosságai **5 pont**
- b. a társadalmi osztályok bemutatása a műben **5 pont**
- c. a konfliktus szerepe a hősök viszonyrendszerének kialakulásában **5 pont**
- d. a társadalmi felemelkedés korlátainak szerepe a hősök jellemfejlődésében **5 pont**

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. **10 pont**

Megjegyzés: A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.